

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

10 oktober 2007

GEDACHTEWISSELING

**over de besluiten van de Europese Raad van Staatshoofden en Regeringsleiders
van 21 en 22 juni 2007**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door mevrouw Anne Marie Hoebeke**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire.

Vaste leden:

de heren Stefaan Sintobin, Roland Van Goethem, Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, John Vrancken;

de dames Sabine Poleyn, Miet Smet, de heren Luc Van den Brande, Johan Verstreken;

de heren Gilbert Bossuyt, Jan Roegiers, mevrouw Anissa Temsamani;

de heer Marnic De Meulemeester, de dames Stern Demeulenaere, Anne Marie Hoebeke.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer Werner Marginet, mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Christian Verougstraete;

de heer Ludwig Caluwé, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Koen Van den Heuvel;

de heren Bart Caron, Kurt De Loor, Jacky Maes;

de heer Louis Bril, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Marc van den Abeelen.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Jan Loones.

INHOUD

Blz.

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme	4
1.	Justitie en binnenlandse zaken	4
2.	Economische, sociale en milieu-aangelegenheden.....	4
3.	Externe betrekkingen	4
4.	Hervorming van de verdragen.....	4
4.1.	Algemene situering.....	4
4.2.	Vorm van het IGC-mandaat	5
4.3.	Concrete inhoudelijke wijzigingen	5
4.3.1.	Handvest van de Grondrechten.....	5
4.3.2.	Vrije en onbelemmerde concurrentie als doelstelling van de Unie.....	5
4.3.3.	Betrekkingen tussen de Unie en de lidstaten	5
4.3.4.	Democratische beginselen	5
4.3.5.	Wijzigingen aan het institutionele kader.....	6
4.3.6.	Vereenvoudiging van de procedure voor nauwere samenwerking	7
4.3.7.	Meer domeinen waarop met gekwalificeerde meerderheid kan worden gestemd	7
4.3.8.	Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid.....	7
4.3.9.	Diensten van algemeen economisch belang	7
4.3.10.	Slotbepalingen	7
4.4.	Conclusies en opvolging.....	7
II.	Bespreking	8
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	8
1.1.	Tussenkoms van de heer Luc Van den Brande.....	8
1.2.	Tussenkoms van mevrouw Miet Smet.....	9
1.3.	Tussenkoms van mevrouw Anne Marie Hoebeke	10
1.4.	Tussenkoms van de heer Jan Roegiers	11
1.5.	Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire.....	12
2.	Antwoorden van de minister	13

DAMES EN HEREN,

In het kader van de continue opvolging van het Europees beleid – via debriefing van de Europese Raden op een min of meer vast verslagmoment – besprak de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme op datum van dinsdag 3 juli 2007 de besluiten van de Europese Raad van staatshoofden en regeringsleiders die doorging te Brussel op 21 en 22 juni 2007. Het verloop en de essentie van deze Europese top werden in de commissie toegelicht door minister Geert Bourgeois.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER GEERT BOURGEOIS, VLAAMS MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BUITENLANDS BELEID, MEDIA EN TOERISME

Bij de aanvang van zijn uiteenzetting verklaart minister *Geert Bourgeois* zich te verheugen over de belangstelling van de commissie voor de conclusies van de recente EU-top. Hij is dan ook gaarne bereid hierover nadere toelichting te verschaffen. De vier belangrijkste punten die op die Europese Raad aan de orde gesteld werden, zijn: de hervorming van de Europese basisverdragen; justitie en binnenlandse zaken; economische, sociale en milieuzaken en ten slotte de buitenlandse betrekkingen. Het moge daarbij duidelijk zijn dat het item van de verdragsherziening – t.t.z. de omvang van het mandaat van de toekomstige intergouvernementele conferentie (IGC) – veruit het belangrijkste was. De minister zal dan ook slechts relatief beknopt ingaan op de drie laatste punten, kwestie van des te meer aandacht te kunnen geven aan de kwestie van het toekomstige hervormingsverdrag.

1. Justitie en binnenlandse zaken

Voor wat justitie en binnenlandse zaken betreft legt de minister uit dat de Raad in eerste instantie het belang heeft onderstreept van een allesomvattend Europees migratiebeleid dat partnerschappen met derde landen omvat en prioritair focust op Afrika en het Middellandse Zeegebied. Ook de oostelijke buitengrenzen van de Europese Unie mogen vanzelfsprekend niet uit het oog verloren worden. Een en ander behelst onder meer de versterking van Frontex (het Europees Agentschap voor het Beheer van de Operationele Samenwerking aan de Buitengrenzen met zetel in Warschau) en de uitbreiding van het Schengengebied, de op puntstelling van een visuminformatiesysteem; de versterking van Europol (Europese politiedienst, gevestigd in Den Haag) en de voortzetting van het beleid rond terrorismebestrijding – m.i.v. de computercriminaliteit – en een rege-

ling inzake de bescherming van persoonsgegevens.

2. Economische, sociale en milieu-aangelegenheden

Met betrekking tot economische, sociale en milieuzaken was het belangrijkste punt de verwelkoming door de Raad van Malta en Cyprus in de eurozone vanaf 1 januari 2008. Er is tevens veel aandacht besteed aan het Galileosysteem (een Europees systeem voor satellietnavigatie) en het Europees Instituut voor Technologie. Het gaat hierbij om twee hoogtechnologische toekomstprojecten van de Unie, die volgens de minister ook voor Vlaanderen van groot belang zijn. Daarnaast heeft de Raad de Commissie er ook toe aangespoord om, in het verlengde van het Groenboek over de Europese Onderzoeksruimte, tegen begin 2008 concrete initiatieven voor te leggen.

3. Externe betrekkingen

De minister komt dan tot het topic van de externe betrekkingen. Daarbij werden met name de versterking van het Europees nabuurschapsbeleid, de nieuwe EU-strategie voor een nieuw partnerschap met Centraal-Azië en ook een nieuwe vorm van dialoog met opkomende economieën zoals Brazilië, India, Mexico en Zuid-Afrika besproken.

4. Hervorming van de verdragen

4.1. Algemene situering

Minister Bourgeois komt vervolgens tot het meest belangrijke punt, namelijk de hervorming van de verdragen. De Europese Raad heeft een gedetailleerd mandaat goedgekeurd voor een IGC die tegen het einde van het jaar tot een akkoord moet komen, hetgeen tegen eind 2009 tot de inwerkingtreding van een nieuw verdrag moet leiden. De substantie van het Grondwettelijk Verdrag moet daarin worden overgenomen. De onderhandelingen hierover waren vrij hard, weet de minister, en bondskanselier Merkel heeft grote aandacht besteed aan de bekommernissen van de vijf ‘dwarsliggers’: Polen, het Verenigd Koninkrijk, Tsjechië, Nederland en Frankrijk. Het Portugese EU-Voorzitterschap wil de IGC formeel openen op 23 juli met één groep op politiek en één groep op juridisch-technisch niveau. Men hoopt dat er mogelijks reeds een akkoord zal zijn tegen de informele top van 18 en 19 oktober 2007 in Portugal.

4.2. Vorm van het IGC-mandaat

De vorm van het mandaat zelf is behoorlijk voorzichtig opgesteld om zoveel als mogelijk tegemoet te komen aan de zorgen van de vijf vermelde lidstaten. Er is geen enkele referentie meer aan de term ‘grondwet’. In plaats daarvan wordt nu gesproken over het akkoord van de IGC van 2004. Het principe is dat alles uit 2004 wordt overgenomen behalve die zaken die echt expliciet gewijzigd worden. Er komt dus geen nieuw grondwettelijk verdrag, maar een hervormingsverdrag dat in een eerste deel een gewijzigd oud EU-verdrag zal zijn en in een tweede deel een gewijzigd oud EG-verdrag dat dan ‘Het verdrag betreffende de werking van de Unie’ zal worden genoemd. Voor wat betreft het te wijzigen EG-verdrag geldt het principe dat alle innovaties uit 2004 worden overgenomen, terwijl het oude EU-verdrag overeind blijft, tenzij voor die zaken die expliciet gewijzigd worden in het mandaat.

In tegenstelling tot wat nu het geval is, krijgt de Europese Unie enkelvoudige rechtspersoonlijkheid. Dit heeft tot gevolg dat de term ‘gemeenschap’ overall wordt vervangen door ‘Unie’. De minister laat daarbij opmerken dat tegen dit punt initieel verzet was gerezen vanuit onder meer Nederland. Wel verdwijnen – met uitzondering van de euro vanzelfsprekend – alle Europese symbolen zoals de vlag, de hymne, het devies uit wat het ontwerp van grondwettelijk verdrag was. Ook niet onbelangrijk is dat het beginsel van de primauteit van het EU-recht wordt opgenomen in een IGC-verklaring en als dusdanig dus niet in de verdragen zal staan.

4.3. Concrete inhoudelijke wijzigingen

4.3.1. Handvest van de Grondrechten

Minister Bourgeois verwijst ter zake naar artikel 6 EU, met daarin de expliciete – d.w.z. juridisch bindende verwijzing – naar het Handvest van de Grondrechten (versie jaar 2000, zoals ze nog dit jaar wordt aangepast) én naar de mogelijkheid voor de EU om tot het EVRM (Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden) toe te treden. Twee elementen die nog uit het ontwerp van grondwettelijk verdrag stammen. Voor wat het Handvest van de Grondrechten betreft, zal worden bepaald dat dit ook voor het Verenigd Koninkrijk rechtsgeldig is, in zoverre de rechten en beginselen ervan al erkend zijn in de wetten en praktijken van het Verenigd Koninkrijk en in zoverre de Britse rechtbanken niet de bevoegdheid hebben vast te stellen dat Britse regelgeving in strijd zou zijn met het Handvest. Ook Ierland en Polen houden zich trouwens het recht voor het Verenigd Koninkrijk

daarin te volgen in de loop van de IGC. Bij dit alles dient overigens nog opgemerkt dat de kwestie van het toepassingsgebied van het Handvest nog door de IGC zal moeten worden bepaald. Met name zal tijdens de IGC moeten blijken of het Handvest alleen op de instellingen van de Unie van toepassing zal zijn, dan wel of het ook op de lidstaten toepasselijk zal zijn.

4.3.2. Vrije en onbelemmerde concurrentie als doelstelling van de Unie

Een ander belangrijk punt dat de minister niet onvermeld wil laten, betreft de vrije en onbelemmerde concurrentie als doelstelling van de Unie. In het ontwerp van grondwettelijk verdrag stond als doelstelling dat de Unie haar burgers een interne markt zou bieden waarin mededinging steeds “open, vrij en onvervalst” is. In het toekomstig verdrag zal op vraag van president Sarkozy worden bepaald dat de Europese Unie een interne markt tot stand brengt, en vallen de overige termen weg. Europees Commissaris voor Mededinging, mevrouw Neelie Kroes, heeft dienaangaande reeds verklaard dat dit geen effect zal hebben op het mededingingsbeleid. In een protocol zal worden ingeschreven dat de EU maatregelen kan nemen aangezien in het kader van de verdragen is vastgelegd dat de interne markt eerlijke concurrentie behelst.

4.3.3. Betrekkingen tussen de Unie en de lidstaten

Uit de IGC van 2004 worden ook de verworvenheden inzake de betrekkingen tussen de Unie en de lidstaten overgenomen. Het gaat dan over de toenmalige artikelen 1 tot en met 5. Dat is volgens de minister ook uitermate belangrijk voor Vlaanderen, want daarin staat dat de Unie de gelijkheid van de lidstaten voor de verdragen eerbiedigt, alsmede de nationale identiteit die besloten ligt in hun politieke en constitutionele basisstructuren, waaronder die voor regionaal en lokaal zelfbestuur.

4.3.4. Democratische beginselen

Inzake de democratische beginselen worden uit de IGC van 2004 ook de democratische gelijkheid, de representatieve en participerende democratie, de subsidiariteitscontrole en het burgerinitiatief overgenomen.

Inzake de rol van de nationale parlementen komt er een specifiek algemeen artikel dat er onder andere in voorziet dat de EU de nationale parlementen informeert en ontwerpen van wetgevingshandelingen toestuurt. Ook het voormalige protocol 2 zal worden overgenomen. De parlementen zullen kunnen toezien

op de toepassing van het subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel, maar dat toezichtmechanisme wordt versterkt door enerzijds een verlenging van de adviestermijn tot acht weken (i.p.v. de initiële zes weken) en anderzijds een bijkomend controlemechanisme dat contestatie toestaat met gewone meerderheid vanwege de nationale parlementen. De Europese Commissie moet in voorkomend geval de zaak opnieuw onderzoeken en kan dan het wetgevingsvoorstel in kwestie stopzetten, aanpassen of handhaven. In die laatste hypothese moet er een motivatie worden aan toegevoegd en dit moet samen met de gemotiveerde stellingnames van de nationale parlementen aan de Europese wetgever (Raad/Parlement) worden bezorgd. Deze laatste moet voor aanvang van de eerste lezing beslissen over het feit of het wetgevingsvoorstel al dan niet strookt met het subsidiariteitsbeginsel. Het voorstel in kwestie vervalt als de raad met 55 percent óf het Europees Parlement met een meerderheid van de uitgebrachte stemmen vindt dat het voorstel niet strookt met het subsidiariteitsbeginsel.

Volgens minister Bourgeois wordt de rol van de nationale parlementen ten opzichte van de situatie van 2004 ook nog versterkt door het feit dat ze voortaan ook kunnen deelnemen aan evaluaties op het vlak van beleid rond vrijheid, veiligheid en recht – onder meer Eurojust (Europees Orgaan voor Justitiële Samenwerking – Den Haag) en Europol (cf. hoger), aan de procedures voor verdragsherziening, dat ze in kennis zullen worden gesteld van nieuwe toetredingsaanvragen en dat ze kunnen deelnemen aan de interparlementaire samenwerking tussen henzelf en het Europees Parlement. De minister attendeert de commissieleden er dan ook nadrukkelijk op dat men deze punten insgelijks op de een of andere manier zal moeten zien op te nemen in een nieuw of aangepast binnen-Belgisch interparlementair samenwerkingsakkoord (zoals dat nu al bestaat in het kader van de subsidiariteitscontrole). Het Vlaams Parlement zal ab initio de nodige waakzaamheid aan de dag moeten leggen inzake de toekomstige bijkomende taken die aan de nationale parlementen zullen worden toebedeeld.

4.3.5. Wijzigingen aan het institutionele kader

Europees Parlement

Met betrekking tot de wijziging van het institutionele kader en dan meer bepaald de vooropgestelde nieuwe samenstelling van het Europees Parlement, heeft de Raad het Parlement opgeroepen om tegen eind oktober 2007 een voorstel uit te werken over de herverdeling van het aantal zetels onder de lidstaten. Tevens wordt voorzien dat het Europees parlement een versterkte rol krijgt inzake het budget van de Unie, medebeslissingsrecht over onderwerpen op het

gebied van landbouw, justitie en binnenlandse zaken.

Europese Raad

De Europese Raad wordt een echte instelling met een president voor een periode van twee en een half jaar.

Raad van Ministers

Inzake de stemmingen in de Raad wordt het dubbele meerderheidssysteem ingevoerd; 55 percent van de lidstaten die 65 percent van de bevolking vertegenwoordigen moeten voor zijn. Dit principe was reeds verworven in 2004, maar treedt nu – door een complex overgangssysteem – pas deels in werking op 1 november 2014 en zelfs pas ten volle op 31 maart 2017. In de daartussen liggende periode kan een lidstaat vragen om nog te stemmen op basis van het systeem van Nice. Bijkomend geldt het Ioannina-compromis. Dit houdt in dat wanneer drie vierde van een blokkeringsminderheid wordt bereikt, de Raad niet tot stemming overgaat, maar dat het voorzitterschap naar een bevredigende oplossing moet zoeken. Na de volle inwerkingtreding van de nieuwe stemmenweging in 2017 blijft – in tegenstelling tot wat voorzien was in het Grondwettelijk Verdrag – het Ioannina-compromis behouden. Het wordt bovendien versterkt. Dit betekent in concreto dat slechts 55 percent van de blokkeringsminderheid nodig is om de stemming tijdelijk op te schorten. Minister Geert Bourgeois wijst er daarbij op dat er nog een verdere verfijning van het systeem dient te gebeuren. Polen wil met name dat voor het bereiken van een bevredigende oplossing een periode van twee jaar wordt voorzien.

Europese Commissie

Vanaf 2014 treedt voor de Europese Commissie het rotatiesysteem in werking, maar het is nog niet duidelijk hoe dat er precies zal uitzien. Wel staat vast dat men van 27 naar 18 leden gaat, wat onvermijdelijk gevolgen zal meebrengen voor de kleinere lidstaten. De rol van de voorzitter van de Commissie zal worden versterkt.

Hoge vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid

Er komt ook een hoge vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid, maar deze wordt geen ‘minister’ zoals oorspronkelijk voorzien was in het Grondwettelijk Verdrag. Hij is wel voorzitter van de Raad Externe Betrekkingen, en vicevoorzitter van de Commissie en heeft dus een dubbele hoedanigheid. In die zin kan men spreken van een soort samenvoeging van de functie van de huidige Hoge Vertegenwoordiger (Javier Solana van

de Raad) en de functie van Europees Commissaris voor Buitenlands Betrekkingen en het Europees Nabuurschapsbeleid (mevrouw Benita Ferrero-Waldner).

Hof van Justitie

Het Europees Hof van Justitie verandert van naam en wordt het Hof van Justitie van de Europese Unie.

4.3.6. Vereenvoudiging van de procedure voor nauwere samenwerking

Voor een toepassen van de procedure van nauwere samenwerking zijn negen lidstaten nodig en dit ongeacht het (toekomstig) aantal lidstaten van de EU. Voorheen moest het om minstens een derde van de lidstaten gaan.

4.3.7. Meer domeinen waarop met gekwalificeerde meerderheid kan worden gestemd

Het aantal domeinen waar met gekwalificeerde meerderheid kan worden gestemd wordt verder uitgebreid. Zo onder meer op het vlak van justitie en binnenlandse zaken. Dat gebeurt in concreto bijvoorbeeld voor samenwerking inzake strafrecht.

4.3.8. Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid

Ook het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid zal worden versterkt, met onder andere een verduidelijking van de beginselen, doelstellingen, procedures en regelingen. Er wordt ook een Europese externe dienst opgericht, met een duidelijk diplomatieke inslag.

4.3.9. Diensten van algemeen economisch belang

Minister Bourgeois wijst er op dat de diensten van algemeen economisch belang reeds een belangrijk discussiepunt vormden binnen de thematiek van de dienstenrichtlijn (vroeger ook wel bekend als de 'Bolkesteinrichtlijn'). Belangrijk in dit verband is dan ook dat aan de verdragen een protocol zal worden gehecht waarin de essentiële rol en de ruime bevoegdheid van de nationale, regionale en lokale overheden wordt erkend om diensten van algemeen economisch belang in te richten die zoveel als mogelijk in overeenstemming zijn met de nationale behoeften. Dit impliceert een consolidatie van de uitspraak van het Europees Hof van Justitie ter zake. De minister wijst er op dat ook Vlaanderen dit standpunt altijd heeft verdedigd.

4.3.10. Slotbepalingen

In de slotbepalingen is voorzien dat de rechtspersoonlijkheid van de Europese Unie verworven is. Er is mogelijkheid tot vrijwillige terugtrekking uit de Unie en het is ook mogelijk de verdragen te herzien, met inbegrip van eventuele uitbreiding of beperking van de EU-bevoegdheden. Er wordt tevens verwezen naar de verbintenis tot naleving van de waarden van de Europese Unie, het in kennis stellen van het Europese en de nationale parlementen en "rekening houden met" de criteria in het kader van de EU-toetreding. De Kopenhagencriteria worden dus niet expliciet en bindend opgenomen. En tot slot werd ook nog een paragraaf toegevoegd over communicatie met de burger tijdens de IGC.

4.4. Conclusies en opvolging

Minister Geert Bourgeois komt dan tot de conclusies die uit twee jaar reflectie en discussie naar voor zijn gekomen. Persoonlijk vindt hij de mandaattekst voor een nieuw verdrag niet altijd even goed leesbaar. Hoe dan ook zal Vlaanderen dit alles van zeer nabij blijven opvolgen. Dienaangaande kan hij meedelen dat er zeer recent reeds een eerste Europese coördinatievergadering (DGE – het directoraat Europese Zaken van de FOD Buitenlandse Zaken) heeft plaatsgevonden ter voorbereiding van de Belgische standpuntbepaling naar de komende IGC toe. De vertegenwoordiger van de minister heeft bij die gelegenheid bij het federale niveau sterk aangedrongen op het behoud van verklaring 49. De minister benadrukt dienaangaande dat hij geen toestemming zal geven voor ondertekening van het hervormingsverdrag zonder herneming van deze verklaring. Informeel heeft het federale niveau overigens reeds laten horen dat de verklaring in kwestie behouden zal blijven.

Voor Vlaanderen situeert de meerwaarde van het toekomstige verdrag zich in het behoud (ten aanzien van het Grondwettelijk Verdrag) en de versterking (ten aanzien van het Verdrag van Nice) van een verduidelijking van de betrekkingen tussen de Unie en de lidstaten. In casu gebeurt zulks via de erkenning van de institutionele en constitutionele realiteit van de lidstaten.

De Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement moeten nagaan welke acties desgevallend zullen moeten worden ondernomen. Verklaring 49 heeft in de Belgische context tot een interparlementair samenwerkingsakkoord geleid. Het Bureau van het parlement zal zich over mogelijke wijzigingen hieraan moeten buigen, stelt de minister. Ter zake is de minister de mening toegedaan dat de verlenging van de adviestermijn tot acht weken alleszins wat meer

comfort biedt om de subsidiariteitstoets grondig te doen. Een initiatief van de Europese Commissie kan op die manier ook worden tegengehouden door een meerderheid van de nationale parlementen. Mee daarom zal ook de minister vanuit zijn specifieke hoedanigheid nagaan of er al dan niet wijzigingen aan het protocol moeten worden aangebracht. Dit is immers (los van de Europese Grondwet) al in werking getreden en er werden al een aantal subsidiariteitstoetsen uitgevoerd. De minister drukt daarbij de hoop uit dat via de voorziene informaticakanalen de subsidiariteitstoetsen die op diverse plaatsten worden uitgevoerd snel onderling kunnen worden gecommuniceerd, waardoor de samenwerking ter zake tussen deelstaten verder in de hand kan worden gewerkt. Uitwisseling van kennis en expertise tussen de deelstaatsparlementen is volgens de minister immers uitermate zinvol.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van de heer Luc Van den Brande

De heer *Luc Van den Brande* vindt het op stapel staande hervormingsverdrag in wezen een stap terug, temeer daar het ontwerp van Grondwettelijk Verdrag ook reeds in een ruime meerderheid van de lidstaten was goedgekeurd. Hij vindt het weliswaar jammer dat een aantal zaken niet konden worden weerhouden, maar acht het resultaat – gegeven de situatie waarmee we geconfronteerd worden – toch een eerbaar, en zelfs het best haalbare, compromis te zijn. Zijns inziens verdient het Duitse voorzitterschap hiervoor alle lof. Bondskanselier Merkel heeft in de nasleep van een en ander trouwens benadrukt dat ze blijft opkomen voor een Europa waarin tussen de lidstaten een situatie van gelijkheid bestaat. Ook de heer Van den Brande acht dit van cruciaal belang, aangezien het aanbrengen van een twee- of driedeling binnen Europa niet alleen een gevaarlijk pad is voor kleinere lidstaten maar ook indruist tegen wat de verdieping van Unie moet tot stand brengen. Voor hem is de Europese Commissie daarvoor nog steeds de motor. Het institutionaliseren van de twee snelheden is dan ook uitgesloten. Andere wegen tot vooruitgang moeten worden gevonden.

Op een aantal vlakken is er volgens de heer Van den Brande onmiskenbaar sprake van vooruitgang. Wat overigens niet belet dat sommige van de gekozen oplossingen wat halfslachtig zijn. Inzake de Europese diplomatie bijvoorbeeld, is het bereikte compromis minstens suboptimaal te noemen. Men is zwaar terug gekomen op de oorspronkelijke ambities. Het

wordt nu een ‘gebundelde’ diplomatie van nationale diplomaten en geen Europese diplomatie pur sang. Hij stelt ook vast dat er geen echte minister van buitenlandse zaken van de Unie komt, maar een hoge vertegenwoordiger. Anderzijds komt er wel een president van de Unie, wat potentieel veel beter de continuïteit verzekert dan het huidige roterende voorzitterschap. Ook de versterking van het Europees Parlement vindt het lid een goede zaak, zij het dat dit volgens hem niet ten koste mag gaan van de mogelijkheden van de Europese Commissie. Die was de voorbije 50 jaar immers de motor van de Europese eenmaking. Voor een politieke unie is een sterke Commissie dan ook absoluut noodzakelijk. Het is naar zijn mening ook helemaal niet nodig de Europese Commissie uit te hollen om het Europees Parlement de volle bevoegdheden te geven. Waarbij trouwens ook de Raad verder als een politiek besluitvormingsorgaan ten volle zijn rol kan spelen, maar niet langer als wetgever.

De heer Van den Brande belicht daarna kort de voortgang die hij ziet op het vlak van de besluitvorming zelf. Hoe men de zaak ook bekijkt, het is en blijft een heel ingewikkeld systeem, waarachter een grote paradox schuilt. In de mate dat men wil afstappen van unanimiteit, maakt een en ander ook de gekwalificeerde meerderheid moeilijker dan ze op heden is. Beide gegevenheden zijn onlosmakelijk verbonden met elkaar. Ter zake oppert het lid dat men dan ook zeer goed moet overwegen wat reëel mogelijk is.

De heer Van den Brande formuleert daarna enige bedenkingen ten aanzien van drie specifieke landen. Polen heeft volgens hem de kans gemist om – als grootste uitbreidingsland – positief te wegen op de hervorming van de besluitvorming van Unie, door de verkeerde argumenten te gebruiken. Het was zijns inziens zelfs totaal ongepast om, zoals nu gebeurd is, te verwijzen naar de verliezen van de Tweede Wereldoorlog. In plaats van dat nutteloos revanchisme had Polen veel beter naar de toekomst gekeken.

Ook Nederland heeft zich, met zijn verzet tegen het officieel vermelden van een Europese vlag en hymne, van zijn smalste kant laten kennen. Ondanks die afschaffing, zal de Europese vlag de facto toch 365 dagen per jaar wapperen op de Nederlandse overheidsgebouwen. Met deze symbolische daad, heeft Nederland echter wel wat afstand genomen van de groep van de oorspronkelijke zes stichtende landen. Persoonlijk is het lid in elk geval de mening toegedaan dat een Unie haar eigen symbolen nodig heeft. In die zin heeft premier Balkenende dan ook ontgoocheld. Uit peilingen zou trouwens blijken dat 67 percent van de Nederlanders pro zou zijn bij een eventueel referendum. Ook uit de laatste eurobarometer is gebleken dat het geloof in het Europees

project licht is toegenomen. Op de vraag wat de kerntaak van Europa zou moeten zijn, komt opmerkelijkerwijs de repliek dat uitgerekend op het vlak van buitenlands beleid, justitie, criminaliteitsbestrijding, veiligheid en klimaatverandering de Europeaan gezamenlijke initiatieven wil zien. Allemaal terreinen met andere woorden, waar diverse lidstaten het moeilijk hebben met het (deels) opgeven van hun soevereiniteit.

Het Verenigd Koninkrijk ten slotte, neemt als basisprincipe het 'niet met ons'. En met de 'opting in'-formule voor toetreding tot het Handvest van de Grondrechten, komt men opnieuw in een situatie als in 1989 terecht, toen het Verenigd Koninkrijk ook niet wenste toe te treden tot het Sociaal Handvest. Dat zijn voor het lid de negatieve aspecten van de balans.

Tot slot komt de heer Van den Brande terug op de elementen die van belang zijn voor de deelstaten. Hij wijst er ter zake op dat het Portugese Voorzitterschap vooralsnog niet voorziet in enige betrokkenheid van de regio's in de vooropgestelde IGC. In de Europese Conventie zaten wel regionale vertegenwoordigers met adviesbevoegdheid en dit via het Comité van de Regio's. Nu wordt hooguit gesteld dat de regionale entiteiten na de besluitvorming zullen worden betrokken bij het gebeuren, teneinde alles optimaal naar buiten te communiceren. De heer Van den Brande benadrukt dat minister Bourgeois in het licht hiervan, de taak heeft om in de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB) en in de gremia die via overleg de weg naar de IGC moeten voorbereiden, die inbreng van de regio's waar te maken, aangezien er geen rechtstreekse weg naartoe is.

Het lid deelt ten volle de mening van de minister waar deze het een goede zaak acht dat de basisverworvenheden van het ontwerp van Grondwettelijk Verdrag behouden blijven. Wel merkt hij op dat, hoewel de minister het positief vindt dat de nationale parlementen terreinwinst hebben geboekt, het er helemaal van afhangt hoe je de zaken bekijkt. Als dit in een positieve geest gebeurt, vindt de heer Van den Brande zulks prima en dan sluit dat volgens hem ook aan op het subsidiariteitsprincipe. Als het evenwel betekent dat op termijn via een omweg van eenparigheid naar een gekwalificeerde meerderheid en zo naar een vetosysteem wordt overgestapt, dan is het een slechte zaak. Het valt daarbij alvast niet uit te sluiten dat dit de achterliggende gedachte is bij bepaalde lidstaten. Daarom acht hij het noodzakelijk dat in de besluitvorming een democratische versterking wordt ingebouwd. Alertheid is volgens het lid dan ook geboden en toetsing moet in een positieve sfeer gebeuren.

Het verheugt de heer Van den Brande ten slotte dat

Vlaanderen zeer actief aanwezig is op een aantal platformen en gremia, zoals dat bijvoorbeeld het geval is in het kader van het Comité van de Regio's met betrekking tot de subsidiariteitsscreening, en het Lissabonplatform. Hij gaat er daarbij ook van uit dat het daarin een zekere referentiewaarde kan bieden voor andere lidstaten die eventueel die weg mee willen gaan.

1.2. Tussenkoms van mevrouw Miet Smet

Mevrouw *Miet Smet* constateert dat wat momenteel voorligt een versterking impliceert van de nationale staten, ten opzichte van hetgeen initieel voorzien was in het Grondwettelijk Verdrag. Een en ander was overigens ook expliciet de bedoeling, stelt ze. Het behoud van de toetsingsmogelijkheid door de nationale parlementen is een positief element. De toets van de subsidiariteit is nuttig en nodig, mits de zaak daar ook ophoudt. Het kan meer bepaald niet de bedoeling zijn om op die manier de rol en de macht van het Europees Parlement te beknotten. In het verenigde Europa is het Europees Parlement de meest aangewezen en meest bevoegde overheid om democratisch gelegitimeerde beslissingen te nemen. Het nieuwe controlemiddel van de subsidiariteitstoets mag dus zeker niet misbruikt worden om de werking van het Europees Parlement, of de Europese Commissie te hinderen.

Voorts is haar het gewicht opgevallen dat wordt toegekend aan de Centraal-Europese landen. Deze landen nemen nogal eens standpunten in die wat bevreemdend overkomen. Zulks komt overigens niet alleen tijdens de Europese Raad tot uiting, maar speelt ook binnenskamers een rol, onder andere in de fracties van het Europees Parlement. Haars inziens betalen we nu in zekere zin de prijs voor 50 jaar communistisch regime. Dat het communisme na 50 jaar is afgevoerd en dat die landen hun vrijheid hebben herwonnen, kan immers bezwaarlijk op het conto van de West-Europese staten worden geschreven. Het is niet ten onrechte dat de landen in kwestie veeleer de Verenigde Staten, die gedurende 50 jaar de democratie hebben verdedigd, als hun redder aanzien. In hun ogen was Europa gedurende die periode erg passief. Met name de Balkanlanden laten dit sterk merken, stelt het lid. Hun dankbaarheid gaat uit naar Amerika, hoewel ze wel bij Europa willen komen omdat het geografisch nu eenmaal niet anders kan. Ze besluit dan ook dat de tekstherziening niet enkel een gevolg is van de houding van Frankrijk en Nederland, maar net zo goed van de houding van de Centraal-Europese landen die er totaal andere gevoeligheden op nahouden ten aanzien van het Europees project.

Mevrouw Miet Smet laat verder nog opmerken dat

de definitieve tekst nog niet voorhanden is. In afwachting daarvan hoopt ze dat over een en ander dan toch een akkoord kan worden gevonden. Er waren vanaf het begin immers nogal wat tegenwerpingen.

Mevrouw Smet komt dan tot de veranderingen ten aanzien van het Grondwettelijk Verdrag. Ten gronde moet daar geconstateerd worden dat het hervormingsverdrag geen vervangend verdrag zal worden (zoals wél het geval was met de Europese Grondwet), maar een amendering van reeds bestaande teksten. Dit zal zeker de transparantie en de eenduidigheid van de tekst niet ten goede komen.

Voor het geheel van bevoegdheden geldt nu wel een enkelvoudige rechtspersoonlijkheid. De ‘Gemeenschap’ wordt overal vervangen door ‘Unie’. Dat impliceert dat het deel van de bestaande verdragen dat onder de EG ressorteerde (de ‘eerste pijler’ m.a.w.), zoals justitie, criminaliteitsbestrijding, binnenlandse zaken, nu volledig onder de Unie ressorteert. Dit is van wezenlijk belang en werd door iedereen gevraagd.

Aan de kwestie van de terminologie, de symbolen en de bevestiging van de rechtsvoorrang tilt mevrouw Smet niet echt zwaar. Dat er geen minister maar een hoge vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid komt, kan niet bepaald een halszaak worden genoemd. Idem voor het afzien van de termen wet en kaderwet ten voordele van de bestaande begrippen verordening en richtlijn. Voor de transparantie is dit misschien niet echt bevorderlijk, maar zolang het gewicht van deze Europese wetgevingsinstrumenten niet wordt aangetast, is er geen kwaad geschied. Hetzelfde geldt in overtreffende trap voor de symbolen van de Unie. Die bestaan immers sowieso al. Mevrouw Smet vindt het overigens wel beneden alle peil dat de regeringsleiders zich verlaagd hebben tot een discussie daarover.

De kwestie van de voorrang van het Europees recht – die verworven is en blijft – ligt potentieel natuurlijk wel een heel stuk gevoeliger. Het feit dat er überhaupt een hele discussie is gevoerd over iets zo evidents als de voorrang van het Europees recht is op zich immers verontrustend. Een aantal lidstaten hebben blijkbaar problemen met die klassieke voorrangregel. Het is dan ook een goede zaak dat in de IGC een verklaring zal worden goedgekeurd over de verhouding tussen nationale en Europese regelgeving. Teneinde eventuele verassingen te voorkomen, op dit zeer gevoelige domein, meent ze dat dit topic ook tussentijds bijzonder goed zal moeten worden opgevolgd.

Inzake de toevoegingen aan de tekst, overloopt mevrouw Smet enkel de meest essentiële zaken, zoals de afspraak tot solidariteit bij bevoorradingsmoei-

lijkheden inzake energie. Ook de criteria van Kopenhagen met betrekking tot de toelatingsvoorwaarden voor potentiële lidstaten worden op verzoek van Nederland expliciet opgenomen. En tevens komt er een protocol over de interne markt en de nood aan een systeem van vrije en eerlijke concurrentie. Dit moet een andere geschrapte bepaling compenseren.

Afsluitend concludeert mevrouw Smet dat het eindresultaat hoe dan ook een aanzienlijke verbetering betekent ten aanzien van het Verdrag van Nice en in wezen maar een kleine stap terug vormt ten aanzien van het ontwerp van Grondwettelijk Verdrag. Ze voegt er nog aan toe dat de, volgens haar futiele, details zoals de licht gewijzigde percentages voor het blokkeringsmechanisme, slechts een manier zijn van regeringen om aan de achterban te bewijzen dat ze voor hun standpunten hebben gevochten. Alsof de bevolking echt wakker ligt zich van het vertegenwoordigingspercentage van de bevolking ten opzichte van het stemmengewicht.

Ingaande op enkele bemerkingen van de minister laat ze ten slotte opmerken dat ze het in wezen maar normaal vindt dat de regio's niet rechtstreeks vertegenwoordigd zullen zijn. Bij een IGC moeten de standpunten immers intern voor de hele lidstaat worden bepaald. Het ware ondoenbaar om de verschillende regio's binnen een land mee te laten discussiëren en beslissen, a fortiori als die verschillende regio's er verschillende visies zouden op nahouden. Ze feliciteert de minister wel met de voorbereidingen ter zake en verheugt zich erover dat de aandacht voor Europa overal danig is gegroeid.

1.3. Tussenkomen van mevrouw Anne Marie Hoebeke

Refererend aan de oprichting van een Dienst Europa binnen het Vlaams Parlement en aan een initiatief van de parlementsvoorzitter, wijst mevrouw *Anne Marie Hoebeke* erop dat leden van het Vlaams Parlement sedert enige tijd ook kunnen deelnemen aan ontmoetingen met het Europees Parlement en de nationale parlementen van andere lidstaten. Het betreft hier de zogenaamde Joint Parliamentary Meeting, de Joint Committee Meetings en de National Committee Meetings. In het kader hiervan was het lid in de gelegenheid op deel te nemen aan de Joint Parliamentary Meeting over de toekomst van Europa, die vlak na de recente federale verkiezingen doorging in de gebouwen van het Europees Parlement te Brussel op 11 en 12 juni 2007. In een aantal werkgroepen werden daar een drietal thema's verder uitgediept.

Naar haar aanvoelen heerste er in de werkgroepen initieel een licht negatieve, of misschien eerder pes-

simistische, stemming. Het was ook vrij snel duidelijk dat sommige landen opnieuw naar het instrument van het referendum wilden teruggrijpen. Finaal is er toch een consensus bereikt over het feit dat referenda niét het meest aangewezen instrument waren om mee te werken. Men was het er ook over eens dat de negatieve afloop van de referenda in Frankrijk en Nederland mee te wijten was aan de toenmalige regeringen.

Mevrouw Hoebeke sluit zich verder ook aan bij de vaststelling dat de voorliggende tekst toch zeker een vooruitgang betekent tegenover het Verdrag van Nice. Ook het aanstellen van een hoge vertegenwoordiger van Europa voor Buitenlands Beleid – zelfs al wordt die geen ‘minister’ genoemd – vindt ze een positief punt, omdat er zo toch minstens één aanspreekpunt ter zake komt. Ze stelt dat met deze tekst een aanzet is gegeven voor een nieuwe visie op Europa. Ten gronde staat deze discussie ook los van de eerder futiele discussie over de Europese symbolen. Symbolen mogen naar buiten toe dan nog een zekere waarde hebben (vooral in zekere vakdomeinen), maar een en ander kan de facto ook zeer wel bestaan zonder officiële verdragsrechtelijke bevestiging. Veel meer reden tot ongerustheid is gelegen in de – succesvol afgeblokte – fundamentele bezwaren die sommige lidstaten op een aantal domeinen hebben geformuleerd.

In dat opzicht kan mevrouw Hoebeke dan ook geen enkel begrip opbrengen voor de recente Poolse pogingen om de beraadslaging op sommige punten opnieuw te openen. Deze manifeste poging om terug te komen op de bereikte consensus kan niet door de beugel. Als één land hier zijn zin krijgt, is het hek immers van de dam en dreigt de totale versnippering.

Het lid verklaart ten slotte dat volgens de Open Vld-fractie de evolutie naar een Europa met twee snelheden quasi-onvermijdelijk is. Het behoud, en zelfs de lichte versterking, van de subsidiariteitstoets is een positief punt.

Afsluitend concludeert mevrouw Anne Marie Hoebeke dat wat voorligt, hoe dan ook een stap vooruit is en zeer waarschijnlijk een stap in de goede richting. Dat er überhaupt een consensus is gevonden bewijst de kracht, het doorzettingsvermogen en het engagement van het Duitse Voorzitterschap ten aanzien van de Europese gedachte.

1.4. Tussenkomen van de heer Jan Roegiers

De heer *Jan Roegiers* verklaart nog niet in de gelegenheid te zijn geweest om de teksten en besluiten van de Europese top van afgelopen juni grondig te bestuderen. Daarom zal hij hier ook niet in detail

treden en zal hij zich beperken tot enkele meer algemene vragen.

Vooreerst wenst hij te vernemen of het klopt dat Grondwettelijk Verdrag – dat toch al door het Vlaams Parlement werd besproken en goedgekeurd – nu definitief van de baan is. En kan een en ander toe leiden dat wat op de Europese top is besproken en besloten op geen enkele manier nog terugkeert naar het Vlaams Parlement?

Tweedens vraagt het lid zich af of er bij de voorbereiding van de komende IGC geen opportuniteit bestaat tot samenwerking met andere regio's, zoals bijvoorbeeld Nordrhein-Westfalen. Men kan zich zelfs de vraag stellen of die samenwerking daartoe beperkt moet blijven, dan wel of daarin verder moet worden gegaan met nog andere regio's? Het lid is zelf groot voorstander van een Europa van volkeren en regio's en meent dan ook dat de regio's hun rol moeten kunnen blijven spelen en die rol ook formeel moeten proberen te claimen, ook al nemen de nationale staten dit niet altijd mee in de onderhandelingen.

De heer Roegiers refereert verder aan het feit dat de vorige sprekers het respectievelijk hadden over een stap terug of een stap vooruit. Persoonlijk meent hij dat er sprake is van een beetje van beide. Hij betreurt bijvoorbeeld dat de toename van het belang van de nationale parlementen ten koste dreigt te gaan van de rol van het Europees Parlement, dat qua besluitvorming zijn eigen rol te spelen heeft. Anderzijds valt niet te ontkennen dat de blokkering die er was, toch minstens deels is doorbroken.

Inzake het Europa van de twee (of zelfs meer) snelheden, is de heer Roegiers de overtuiging toegedaan dat zulks nagenoeg onontkoombaar is. Dienaangaande had hij graag vernomen of het klopt dat een van de gesloten compromissen inhoudt dat er nog slechts negen landen nodig zijn om bepaalde verdergaande stappen in de besluitvorming te zetten? En als dat zo is, welke rol zou België en de facto Vlaanderen daarin kunnen spelen?

Voor wat de externe betrekkingen betreft constateert de heer Roegiers dat in de voorliggende tekst gewag gemaakt wordt van een dialoog met Brazilië, India en China (drie van de zogenaamde BRIC-landen met andere woorden). Rusland is blijkbaar uit het rijtje verdwenen, maar in plaats daarvan worden nu ook Mexico en Zuid-Afrika vermeld. De heer Roegiers wijst er dienaangaande op dat de BRIC-landen een begrip geworden zijn, en ook de nodige aandacht verdienen vanuit het Vlaamse beleid. In dat opzicht verdienen ze dan ook zeker een vermelding in de toekomstige beleidsbrieven van minister Moerman en minister Bourgeois. Een en ander verdient overi-

gens ook een parlementaire pendant, in de zin dat het Vlaams Parlement contacten zou moeten aanknopen met de parlementen van de BRIC-landen. Op die manier kan het Vlaams Parlement een eigen bijdrage leveren tot het in stand houden of zelfs verbeteren van de betrekkingen met een landengroep die van substantieel belang is voor onze export en dus onze economie als geheel. Ook ten aanzien van Zuid-Afrika, toch een land waarmee we een stuk geschiedenis delen, moeten Vlaanderen en het Vlaams Parlement ten volle hun verantwoordelijkheid opnemen. Het verder aanhalen van de samenwerking kan de Vlaamse economie maar ten goede komen. Waarbij overigens ook niet uit het oog mag worden verloren dat Vlaanderen goed is voor ongeveer 80 percent van de totale Belgische export.

1.5. Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire

De heer *Karim Van Overmeire*, voorzitter, verklaart de mening te zijn toegedaan dat er hier eerder sprake is van een stap vooruit. Met name het feit dat de constitutionele idee achter een en ander nu is wegevallen, acht hij zeker geen slechte zaak te zijn. Het is immers nog maar de vraag of men per definitie enkel een goede Europeaan kan zijn als men ook Europees federalist is. Zijns inziens is dat niet het geval. Men is er geen minder goede Europeaan om als men, gelovend in een Europees project van gemeenschappelijke welvaart en vrede, bepaalde dingen, die uit de aard der zaak beter samen gebeuren, ook daadwerkelijk samen doet, maar tegelijk de democratie in essentie op het nationale niveau wenst te handhaven. Ook degenen die het idee van de soevereine nationale staat aanhangen, maar sommige dingen samen willen doen zonder daarbij de nationale staat af te bouwen, kunnen goede Europeanen zijn. De heer Van Overmeire preciseert daarbij dat die nationale staat dan wel Vlaanderen zou moeten zijn. Europa is voor hem een samenspel van naties met elk een heel eigen cultuur en identiteit. Van alle Europese landen is die eigen nationale identiteit in België het minst geprononceerd, stelt het lid vast. Hij vermoedt dat dit mee verklaart waarom zoveel 'Belgen' voorstander zijn van een federaal Europa.

Het moge daarbij ook duidelijk zijn dat als men voor een Europa met 27 lidstaten is, men bezwaarlijk ook voor een systeem van twee of drie snelheden daarbinnen kan zijn. Binnen de gezamenlijke Europese constructie moet men immers het nodige respect kunnen opbrengen voor de andere lidstaten. Op een bepaald ogenblik heeft men er zomaar eventjes twaalf nieuwe lidstaten bij gehaald. Als die dan echter op een bepaald ogenblik een eigen koers willen gaan varen en een eigen visie willen ontwikkelen, worden ze onmiddellijk tot de boemannen van dienst gemaakt. Met name Polen heeft al geregeld de zwart-

te piet toegeschoven gekregen.

Men mag er daarenboven toch geredelijkerwijze van uitgaan dat onze beleidsmakers perfect wisten wie er werd binnengehaald, en welke geschiedenis en frustraties deze landen meetorsen ten gevolge van hun communistisch verleden. Het spreekt dan toch voor zich dat ze Moskou niet willen vervangen zien door Brussel. Het Moskou van toen mag voor die landen absoluut niet worden vervangen door een Brussel dat allerhande zaken gaat dicteren waarvoor in dat land en bij hun bevolking geen draagvlak is. Het komt de heer Van Overmeire ook nogal arrogant voor om te stellen dat deze staten niet hetzelfde recht zouden hebben als de andere lidstaten om al dan niet akkoord te gaan met bepaalde beslissingen. De logische consequentie van een Europa met 27 lidstaten is nu eenmaal dat de grootste gemene deler moet worden gevonden voor wat moet worden beslist. De idee van een federaal Europa kan volgens de spreker realistischterwijze dan ook niet worden gehandhaafd.

Wat verklaring 49 betreft, treedt ook de heer Van Overmeire de stelling bij dat dit een essentiële voorwaarde is. Ter zake wordt het echter afwachten of dit gegeven wel degelijk zal worden opgenomen. Als de rol van de 'nationale' parlementen belangrijker wordt, dan moet Vlaanderen ook als dusdanig 'erkend' worden, vindt hij. De heer Van Overmeire komt daarmee terug tot een bedenking die hij zich wel vaker maakt als de positie van Vlaanderen ten aanzien van Europa ter sprake komt. Zijns inziens is en blijft het problematisch om de heel specifieke situatie waarin België verkeert telkenmale opnieuw op de rest van Europa te willen projecteren. Vlaanderen en Wallonië zijn immers al lang het stadium van de louter regionale entiteiten – in de betekenis waarin die term elders in Europa doorgaans gebruikt wordt – voorbij. In wezen zijn Vlaanderen en Wallonië eigenlijk een soort ersatzstaten geworden. Vandaar dat hun positie fundamenteel verschilt van de verhouding zoals die tussen de regionale en federale entiteiten in andere min of meer federale lidstaten van de Europese Unie bestaat.

Tot slot stelt de heer Karim Van Overmeire zich ook vragen bij de manier waarop het hervormingsverdrag blijkbaar zal worden goedgekeurd. De grote voorvechters van de democratie in vele lidstaten lijken er immers alles aan te doen om toch maar geen nieuw referendum te moeten organiseren. Het raadplegen van de bevolking, van de soevereine naties die de constituerende delen van de Europese Unie vormen is nu blijkbaar taboe. Blijkbaar is men er dus niet erg gerust in. Als men er dan toch zo van overtuigd is dat de voorliggende ontwerp tekst een stap vooruit is, vraagt de heer Van Overmeire zich af of die mensen zich nog met een gerust geweten democraten kunnen noemen. Zijns inziens is het bijzonder riskant om

een Europees project door te zetten tegen de wil van de bevolking van de lidstaten in.

De heer Van Overmeire stelt verder vast dat er een cultuur is gegroeid waarin het bijna een spontane impuls is geworden om zaken die niet bevredigend op nationaal niveau kunnen worden opgelost dan maar naar Europa door te schuiven. In de praktijk brengt dit echter veelal weinig soelaas. Een goed voorbeeld daarvan is de problematiek van de immigratie. Het is immers maar de vraag of het wel raadzaam is één immigratiebeleid te hanteren voor een zo gediversifieerde Unie? Is het wel zo evident dergelijke problemen naar het Europese echelon door te schuiven? Afsluitend drukt hij dan ook zijn overtuiging uit dat het concept van de soevereine nationale staat lang niet zo verouderd is als men soms wil doen geloven.

2. Antwoorden van de minister

In zijn antwoord beaamt minister *Geert Bourgeois* dat het belangrijk is deze oefening te maken, zelfs al zijn de voorliggende teksten momenteel eigenlijk nog wat ‘onvoldragen’. Hij stelt daarnaast dat hij de zaak ook bewust ‘technisch’ heeft gehouden, hetgeen niet belet dat hij insgelijks veel waarde hecht aan de meer algemene of principiële meningen en opmerkingen die hier te berde werden gebracht.

De minister heeft vastgesteld dat sommigen het een vooruitgang vinden dat er niet langer sprake is van een grondwet terwijl anderen dat net een achteruitgang vonden. Eenzelfde vaststelling kon ook worden gemaakt inzake het Europa met de verschillende snelheden. Sommigen waren daar ten eerste tegen, anderen vonden het een quasi-onvermijdelijkheid. Dit zijn volgens de minister tekenen van een gezond debat, aangezien politieke verschilpunten nu eenmaal eigen zijn aan de democratie.

Ook de aandacht en de bezorgdheid voor de rol van Vlaanderen, en bij uitbreiding de rol van de deelstaten, is de minister opgevallen. Hij beaamt dat het inderdaad niet zo vanzelfsprekend is dat alle deelstaten bij de besprekingen worden betrokken. Vlaanderen bekleedt inzake buitenlandse zaken een unieke positie ter zake. Het zou volgens de minister goed zijn dat naast het Europees Parlement ook het Comité van de Regio's zou worden betrokken. In het Vlaams regeerakkoord is overigens ook opgenomen dat Vlaanderen voorstander is van de ‘split vote’ op Europees vlak.

Voor wat verklaring 49 betreft, engageert de minister zich ertoe dat hij er zal op staan dat deze wordt hernomen, dan wel dat op een andere manier aan het verdrag wordt toegevoegd dat in de Belgische con-

text de term ‘nationale parlementen’ ook de deelstaatparlementen, en dus ook het Vlaams Parlement, omvat.

Via de interne Belgische besluitvormingsstructuren, en dus in de DGE's en andere fora, zal de minister er scherp op toezien dat de belangen van Vlaanderen effectief verdedigd worden en de verworvenheden behouden blijven. Hij stelt dat artikel 5 van het voormalige Grondwettelijk Verdrag – dat de erkenning van de deelstatelijke realiteit en de subsidiariteit inhield – ook behouden is en gaat ervan uit dat dit dus geen probleem zou mogen vormen.

Het belang van de subsidiariteit (die enkel betrekking kan hebben op bevoegdheden die niet exclusief aan Europa zijn toegekend), kan volgens de minister niet genoeg benadrukt worden. Hij gelooft immers ten stelligste in een opbouw van Europa van onderuit.

Het verheugt de minister ook dat de Europese reflex, ook in het Vlaams Parlement, sterk is toegenomen. Iedereen heeft er belang bij om tot een consensus te komen over wat er wel of niet gezamenlijk moet gebeuren.

De minister kan zich daarbij overigens niet van de indruk ontdoen dat de Europese gedachte – weliswaar binnen zekere grenzen – momenteel een duidelijke opleving kent. De Europese Unie wordt steeds minder gezien als een moloch die ongecontroleerd steeds meer bevoegdheden naar zich toe trekt.

Het is in dat opzicht ook uiterst belangrijk dat de nationale parlementen volwaardig hun controletaak uitoefenen ten aanzien van het optreden van hun vakministers op Europees niveau. Ook op dit vlak is er volgens de minister al duidelijk vooruitgang merkbaar. Op bovenstatelijk niveau heeft ook het Europees Parlement in die zin een rol te spelen als verdediger van de rechten van alle Europese burgers. Daarnaast is het Europees Parlement trouwens ook bijna op alle vlakken mee bevoegd voor de Europese wetgeving.

Wat de voorrang van het Europese recht betreft, blijft de situatie totaal ongewijzigd. Sinds het arrest van het Europees Hof van Justitie in de zaak Costa/ENEL (EHJ, 15 juli 1964, nr. 6/64) is de voorrang van het gemeenschapsrecht op het nationaal recht een vaste doctrine. De voorrang van het Europees recht is met andere woorden niet als dusdanig vermeld in de Europese verdragen, maar is voortgekomen uit de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. Ook in het toekomstige verdrag zal zulks niet het geval zijn, maar het is en blijft een vaststaand gegeven. Het zal echter wel worden opgenomen in een verklaring van de IGC (die op zich niet

juridisch bindend is), die zal gelden als een positieve politieke wilsuiting ten aanzien van dit principe. De minister acht het overigens ondenkbaar dat het Europees Hof van Justitie ooit zou terugkomen op dit basisprincipe. Het niet expliciet opnemen ervan in de verdragteksten is vermoedelijk ingegeven door een zekere vrees voor naar het grondwettelijke neigende symbolen (cf. ook het niet officieel vermelden van de Europese vlag en de Europese hymne). De rechtspraak is sinds 1964 hoe dan ook constant, besluit minister Bourgeois.

De aangekondigde Europese externe dienst zou, naar de minister heeft vernomen, worden uitgebouwd in de vorm van een zogenaamde ‘gemengde diplomatie’. Een derde van het korps zou bestaan uit nationale diplomaten, een derde zou werken namens de Raad en een derde namens de Europese Commissie. Het is echter nog wachten op concrete voorstellen hieromtrent.

Daarop inpikkend vraagt de heer *Karim Van Overmeire* of het bij de diplomaten van de Raad zal gaan over de Raad als entiteit? De *minister* antwoordt hierop bevestigend.

Aangaande de procedure van nauwere samenwerking – het Europa van de twee snelheden – bevestigt de minister dat daarvoor minstens negen lidstaten nodig zijn. Het is echter afwachten of zulks zich ook in de praktijk snel zal voordoen. Persoonlijk ziet de minister die techniek nog niet zo snel toepassing vinden. Met name Bondskanselier Angela Merkel heeft zich daar ten stelligste tegen verzet en heeft de absolute gelijkheid tussen de lidstaten bepleit.

Minister Bourgeois stelt zich zelf ook vragen bij het concept van een Europa met twee snelheden. Hij is er ook niet van overtuigd dat dit concept inderdaad zo sterk komt aanzetten als sommigen beweren. De constructie die we op heden kennen heeft zowel intergouvernementele als communautaire trekken en dat zal ook zo blijven. Het feit dat er één enkele rechtspersoonlijkheid komt, doet daar geen afbreuk aan. De grote beschouwingen over een toekomstige federale unie komen niet overeen met de werkelijkheid. Het is volgens de minister dan ook beter naar een Europa van gelijke snelheden te streven, rekening houdend met de specifieke ingesteldheid van de nieuwe lidstaten uit Centraal- en Oost-Europa die zich inderdaad op de eerste plaats van het juk van Moskou wilden bevrijden. Ze willen de veiligheid van de EU, maar hebben tegelijk een sterke nationale identiteit. De minister is het verder niet eens met de stelling dat deze landen niet voor vol aanzien zouden worden op Europees niveau. Hij is integendeel van oordeel dat ze volwaardig meespelen op Europees niveau.

Minister Bourgeois bevestigt tot slot dat het toekomstige

herzieningsverdrag inderdaad aan het Vlaams Parlement ter goedkeuring zal moeten worden voorgelegd. Het betreft hier immers een verworven bevoegdheid, die niemand zal willen afstaan. De samenwerking van het Vlaams Parlement met andere deelstaatarlamenten lijkt hem insgelijks een zeer interessante piste. Onder andere minister Michael Breuer (bevoegd voor de betrekkingen met de federale staat en met de Europese Unie) van Nordrhein-Westfalen heeft hiervoor grote interesse betoond en heeft gevraagd om concreet werk van te maken van een en ander. Zo zullen er bijvoorbeeld inzake bodemsanering gegevens uitgewisseld worden. In dergelijke complexe materies is kennisuitwisseling immers bijzonder aangewezen.

Over de betrekkingen met de BRIC-landen, het proces van Heiligendamm, hoeft niemand zich volgens de minister zorgen te maken. In de tekst is immers wel degelijk sprake van de G8 (die begin juni 2007 in Heiligendamm bijeen kwam), waarbij Rusland betrokken is. De landen in kwestie zitten dus per definitie inbegrepen en gaan mee in de idee van intensievere samenwerking. Ten aanzien van Zuid-Afrika bevestigt de minister dat dit land goede contacten heeft met de EU, contacten die ook integraal behouden zullen blijven. Hij beaamt ook de link met Vlaanderen, dat eveneens intensief samenwerkt met Zuid-Afrika. Vlaanderen heeft trouwens de ambitie om ook nog met andere landen nauw te gaan samenwerken. In India, bijvoorbeeld, heeft hij een grote bereidheid gevoeld vanwege de staat New Delhi om samenwerkingsverbanden met Vlaanderen uit te bouwen. De mogelijkheden tot samenwerking met deelstaten uit alle andere vermelde landen zijn er volgens de minister dus wel degelijk.

Ten aanzien van de uitlatingen van de heer Van Overmeire aangaande het recht van de nieuwe lidstaten om er hun eigen meningen op na te houden over de verdere richting waarin de EU moet evolueren, stelt de heer *Jan Roegiers* dat het probleem zich zijns inziens niet daar situeert. Wat hij met name niet aanvaardbaar acht in het gedrag van sommige van die nieuwe lidstaten, is het feit dat ze op het ogenblik van hun toetreding wel degelijk op de hoogte waren van de grondrechten die in het kader van de Unie zijn vastgelegd, maar die desalniettemin nu toch in vraag lijken te willen stellen. Zulks kan niet de bedoeling zijn.

De heer *Karim Van Overmeire* repliceert daarop dat zijn tussenkomst niet verkeerd begrepen mag worden. Zijn punt was dat toetreden tot een club ook betekent dat als de spelregels worden gewijzigd, dat door alle leden van de club moet worden besproken en goedgekeurd. Nu aanzien de ‘kernlanden’ van de Unie dit als hun exclusieve prerogatief.

Van de minister had de heer Van Overmeire ten slotte graag nog vernomen of het reeds lang meegedragen verhaal van de split vote door België als dusdanig wordt verdedigd en in hoeverre het desgevallend kans maakt om mee opgenomen te worden in het aanstaande hervormingsverdrag?

Minister *Geert Bourgeois* stelt dat de split vote geen Belgisch standpunt is. Federaal minister van Buitenlandse Zaken Karel De Gucht heeft dat wel één keer vermeld maar België op zich staat daar niet achter.

De heer *Karim Van Overmeire* constateert dat deze Vlaamse verzuchting dus niet echt wordt verdedigd.

De verslaggever,

Anne Marie
HOEBEKE

De voorzitter,

Karim
VAN OVERMEIRE
